

Близнюк М.М.

*Доктор педагогічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ТЕМА ЕТНОДИЗАЙНУ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Актуальність проблеми екологічного підходу до формотворення об'єктів дизайну в сучасному періоді багатовекторної екологічної еволюції так званої "другої" (рукотворної) природи (архітектурно-дизайнерського середовища), як фактора сталого розвитку, обумовила необхідність теоретичного осмислення ускладненої екологічної ситуації, що склалася у формоутворенні дизайнерських речей, які оточують нас і з якими людина щоденно знаходиться в тісному контакті. Націленість дизайнерської освіти на виховання та формування художньо-проектної діяльності дизайнера на засадах екологічного мислення сприяє розвитку екологічної свідомості українського суспільства в цілому [1, 2].

Серед наукових досліджень слід виділити роботу Махмуда Алі Хассана Аль Субеха (кер. Н.С. Трегуб), який підтвердив, що екологічна проблема не має абсолютної новизни в історико-культурному розвитку суспільства, а також те, що не існує екосистемного середовища ідеальної якості. Зібрані відеоматеріали з інтерв'ю закордонних дизайнерів дозволяють визначити головні програмні цілі проектної діяльності в контексті екологізації середовища життєдіяльності. Так, наприклад, директор дизайнерського бюро Braun Рамс Д. (Former Design Director Braun Dieter Rams) визначає, що є хорошим дизайном: це інноваційний, корисний, естетичний, зрозумілий, простий, ненав'язливий, довготривалий, продуманий до дрібниць, екологічно чистий. За його висловлюванням, хороший дизайн – це як найменше дизайну. Давін Стювел (Davin Stowell CEO & Founder Smart Design) вважає, що "...дизайн повинен робити життя легким, комфортним. при цьому людина не повинна замислюватися над цим". Ендрю Бловелт (Andrew Blauvelt Designer Curator Walker Art Center) виділяє три напрямки дизайнерської діяльності [3, с.275], тобто:

1) розглядання дизайну з формальної точки зору (формальна логіка об'єкту, акт надання форми, форма перероджує форму);

2) розглядання дизайну в рамках символізму (зміст того з чим маємо справи, ритуали використання, культурний символізм конкретного об'єкту);

3) розглядання дизайну в контекстуальному змісті (технологічний контекст, об'єкт направлений на відношення об'єкта та людини).

Етнічні скарби національної культури з усім розмаїттям образно-символічних форм є джерелами інновацій в дизайн-творчості і саме вони зумовили появу й функціонування окремого терміну в теорії і практиці мистецтва – "етнодизайну" [4, 92-93].

Основною задачею етнодизайну має бути спрямування на забезпечення екологічного ставлення до людини, знаходження радості через актуалізацію та підтримку глибинних культурних цінностей, духовності. Японський теоретик К. Екуан [5] визначає радість як головну мету дизайнера і показник якісного дизайну. О. Генісарецький [5] також акцентує увагу на важливості врахування в дизайн-проектуванні "віртуальних станів" споживачів.

Тема етнодизайну є вельми актуальною, але доволі складною в контексті проектних пропозицій, оскільки на рівні теоретичного аналізу існує чимало наукових статей, монографій, матеріалів конференцій, енциклопедій [1-6], зокрема описових публікацій у ЗМІ, чого не можна сказати про реалізацію конкретного дизайн-продукту. Суперечливість новаторства й традицій особливо виявляється в мегаполісах та великих містах: технологізація та промислова стандартизація об'єктів, відірваність населення від природи не сприяють широкому використанню етнічної стилістики. На цьому етапі її можна побачити в замських будинках, проектуванні окремих тематичних інтер'єрів, меблів для готелів, ресторанів чи закладів культури, в сувенірній продукції, упаковці, одязі, аксесуарах та декорі [6, с.417].

Етнічне відродження пов'язане з активізацією зацікавленості широких мас у пізнанні власної історії, культури, традицій, з підвищеним прагненням через культурно-мистецьку діяльність усвідомити свою самотність. Етнічному виживанню сприяють вибіркове запозичення й контрольовані культурні контакти. Відродження національної культури – це процес якісного оновлення її основних компонентів, що передбачає їхня повноцінне функціонування згідно з потребами сучасного та майбутнього розвитку, національного життя [9, с. 43-44].

Є. Антонович вважає, що універсальність національної культури як феномену інтегрує досягнення українського народу та має

особливості гармонійного саморозвитку, вимагає такої соціокультурної організації суспільства, яка б сприяла системному духовно-культурному розвитку кожної особистості [1]. Національна культура, маючи високий виховний та освітній потенціал, виступає потужним чинником розвитку людини, її соціалізації, індивідуалізації, етнокультурної ідентифікації. Зміни у сприйнятті, осмисленні та впровадженні національних культурних надбань і регіональних особливостей у художньо-проектну практику ХХІ ст. висувають як першочергові завдання пошуку українського національного стилю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Етноренесанси в культурі ХХ ст. та їхні етнодизайнерські виміри. Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: збірн. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є. Антонович. Полтава: ПНПУ, 2015. Кн.1. С. 7-11.
2. Бондаренко В., Кривуц С. Питання екології в системі міського середовища. Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2018 (28 лютого-3 березня 2018 року, Львів-Славське, Україна). Львів, 2018. С. 72-73
3. Трегуб Н. Екологічні дизайн-концепції у формотворенні середовищних об'єктів. Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2018 (28 лютого-3 березня 2018 року, Львів-Славське, Україна). Львів, 2018. С. 274-275.
4. Руденченко А.А. Розвиток обдарованості студентів вищих навчальних закладів засобами етнодизайну: теорія і практика: монографія. Київ: Видавництво НПУ ім. Драгоманова, 2016. С.91-95.
5. Дробноход М.І., Вольвач Ф.В., Іващенко С.Г. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою : [Кол. моногр.]. Київ : МАУП, 2000. 76 с.
6. Сиваш І.О. Концептуальні засади етнодизайну в Україні. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Мистецтвознавство. № 3'2018. С.416-420.